

Stanovisko Evropského výboru regionů – Evropský pilíř sociálních práv

(2017/C 088/12)

Zpravodaj: Heinz-Joachim Höfer (DE/SES), starosta města Altenkirchen**Odkaz:** sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zahájení veřejné konzultace o evropském pilíři sociálních práv

COM(2016) 127 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Obecné připomínky

1. vítá návrh evropského pilíře sociálních práv, jelikož by přispěl k plnění cílů Evropské unie stanovených v článku 3 SEU, podle kterého Unie „usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku“ (...), „bojuje proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, podporuje sociální spravedlnost a ochranu, rovnost žen a mužů, mezigenerační solidaritu a ochranu práv dítěte“ a „podporuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi členskými státy“;
2. očekává, že bude Evropská komise při navrhování evropského pilíře sociálních práv dodržovat zásadu subsidiarity a že bude respektovat rozsáhlé pravomoci orgánů na celostátní a nižší úrovni v oblasti sociální politiky. Zároveň je nutné zajistit, aby byl obsah pilíře v souladu s obecnými zásadami programu zlepšování právní úpravy;
3. vítá skutečnost, že se Evropská komise rozhodla zahájit otevřenou konzultaci k pilíři sociálních práv, neboť po letech krize, která se vyznačovala vysokou mírou nezaměstnanosti a úspornými opatřeními, byla politická diskuse o nové iniciativě v oblasti sociálních práv velice nutná. Domnívá se, že tento pilíř může přispět ke koordinaci sociálních politik a práv v jednotlivých členských státech a podpořit konvergenci směrem k vyšší úrovni;
4. je potěšen tím, že se Komise snaží prodiskutovat rozsah působnosti a obsah budoucího sociálního pilíře, a vyzdvihuje přidanou hodnotu zapojení místních a regionálních orgánů do této diskuse, zejména díky tomu, že se tím posílí a zdůrazní význam územního rozměru pro socioekonomická témata v celkovém politickém přístupu EU a význam místního přístupu, pokud jde o koncipování a provádění sociálních a hospodářských politik;
5. opakuje svou výzvu k tomu, aby byla v rámci evropského semestru zajištěna lepší koordinace hospodářských a sociálních politik mezi evropskou a vnitrostátní úrovní správy, a žádá, aby byly do této koordinace intenzivněji zapojeny místní a regionální orgány ⁽¹⁾;
6. zdůrazňuje, že tento sociální pilíř musí být rozvíjen na základě prokazatelné místní, regionální a vnitrostátní přidané hodnoty a měl by mít průřezový charakter, aby byl lépe zohledňován sociální rozměr správy ekonomických záležitostí v hospodářské a měnové unii (HMU), což má zásadní význam pro fungování a životaschopnost této unie a pro legitimitu procesu evropské integrace;
7. zdůrazňuje, že pokud tato iniciativa přinese pevné sociální záruky, včetně přístupu ke zdravotní péči, vzdělávání, sociálním službám, včetně sociálních služeb obecného zájmu, a sociálnímu zabezpečení, bude na ni moci být pohlíženo jako na koordinační nástroj, který členskými státy pomáhá odstranit sociální nerovnosti, bojovat proti sociálnímu dumpingu, dosáhnout dalšího sblížení sociálních norem v eurozóně směrem k vyšší úrovni a konsolidovat snahy EU v oblasti udržitelného růstu podporujícího začlenění;

⁽¹⁾ Stanovisko VR Sociální rozměr hospodářské a měnové unie (CDR 6863/2013).

8. opakuje svou výzvu, že ke zlepšení sociálního rozměru HMU je nanejvýš důležité řešit regionální nerovnosti prostřednictvím modernizace platné legislativy, bude-li to zapotřebí, a/nebo zvážením nových opatření na podporu větší konvergence, a z tohoto důvodu navrhuje, aby byly do srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů HMU doplněny ukazatele regionálních rozdílů ⁽²⁾;

9. očekává, že návrh Evropské komise týkající se evropského pilíře sociálních práv přispěje k dalšímu posílení sociálních práv – individuálních i kolektivních –, která jsou uvedena v Listině základních práv EU ⁽³⁾;

10. vítá, že byly v konzultaci Evropské komise nadneseny podstatné výzvy v oblasti genderové politiky, jako je například nízká účast žen na trhu práce a segregace trhu práce podle pohlaví (zásada 5), rozdílná výše mezd a důchodů u žen a mužů (zásady 5 a 13), nedostatečná rovnováha mezi pracovním a soukromým životem (zásady 5 a 18) či mnohonásobné zatížení žen v důsledku dlouhodobé péče o rodinné příslušníky (zásada 17). Kromě toho by měla Evropská komise objasnit, zda budou navrhovaná opatření postačovat k odstranění diskriminace žen, nebo zda budou navíc nezbytné další kroky k začlenění hlediska rovnosti žen a mužů;

11. je potěšen tím, že ačkoli se návrh Komise vztahuje pouze na členské státy eurozóny, byly k účasti vybidnuty i členské státy EU mimo eurozónu;

12. zdůrazňuje, že spolu s užší koordinací hospodářských a fiskálních politik v eurozóně musí být plně zohledňován sociální rozměr HMU;

13. žádá, aby byl kladen větší důraz na financování sociální politiky, které pro místní a regionální orgány představuje mimořádný problém. Tyto problémy plynou nejen z toho, že se výdaje na systémy sociálního zabezpečení v Evropě výrazně liší, ale také z toho, že obecně klesají investice na nižších úrovních správy ⁽⁴⁾;

14. vyzdvihuje význam silné evropské sociální agendy, v níž se vzájemně doplňují konkurenceschopnost a sociální spravedlnost a jejíž hlavní složkou jsou spravedlivé mzdy, což je oblast, v níž má EU pouze koordinační pravomoc a kterou si každý členský stát určuje prostřednictvím zákonů nebo kolektivního vyjednávání a v každém případě při plném respektování svých tradic a postupů. V této agendě musí být plně hájena zásada zákazu diskriminace v souladu s článkem 21 Listiny základních práv;

15. zdůrazňuje, že vzhledem ke zvýšení nezaměstnanosti mladých lidí a počtu chudých osob či osob ohrožených chudobou, k němuž došlo v posledních letech, musí sociální pilíř rovněž zohlednit potřebu omezit v krátkodobém horizontu chudobu, podpořit sociální začleňování a usilovat o snížení nezaměstnanosti mladých lidí;

16. zdůrazňuje, že je nezbytná užší spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi správy, odvětvími a zainteresovanými stranami, včetně posílení úlohy sociálních partnerů a zavedení účinného nástroje pro občanský dialog, což by posílilo demokratickou legitimitu Unie;

17. poukazuje na to, že některé místní a regionální orgány využily svých politik v oblasti zadávání veřejných zakázek k tomu, aby dodavatele pobídly a přiměly k vyplácení spravedlivých mezd jejich zaměstnancům, což může dodatečně přispět k tomu, aby organizace uplatňovaly spravedlivé formy zaměstnání. V této souvislosti připomíná, že právo EU nebrání tomu, aby se z účasti na zadávacím řízení vyloučili uchazeči, kteří se odmítnou zavázat, že budou příslušným zaměstnancům vyplácet zákonem stanovenou minimální mzdu ⁽⁵⁾;

18. vyjadřuje politování nad tím, že návrh Komise neklade větší důraz na vypořádání se s problémy, které souvisejí se změnami ve světě práce, včetně rozsáhlejší digitalizace, již je třeba řešit zaměřením se především na rozvoj digitálních dovedností pracovníků. Výskyt nestandardních forem práce totiž s sebou nese riziko vzniku nových „šedých zón“, pokud jde o pracovní práva a přístup k sociálnímu zabezpečení. Z tohoto důvodu Komisi žádá, aby náležitě definovala pružnost pracovních podmínek, aby bylo možné dospět k rovnováze mezi pružností a zabezpečením;

⁽²⁾ Usnesení k pracovnímu programu Evropské komise na rok 2016 (COR-2015-5929).

⁽³⁾ Hlava IV – SOLIDARITA.

⁽⁴⁾ <https://www.oecd.org/els/soc/OECD2014-Social-Expenditure-Update-Nov2014-8pages.pdf>.

⁽⁵⁾ Soudní dvůr EU ve svém rozsudku ve věci C-115/14 (ze dne 17. listopadu 2015) shledal, že právní úprava regionálního celku členského státu, která ukládá uchazečům a jejich subdodavatelům, aby se zavázali, že budou vyplácet zaměstnancům poskytujícím plnění, které je předmětem veřejné zakázky, minimální mzdu, je v souladu s právními předpisy EU.

19. připomíná, že v kontextu rychle probíhající digitalizace ekonomiky a společnosti je důležité vybavit občany, zejména starší generaci, digitálními dovednostmi, které jsou nezbytné k realizaci inkluzivnějšího sociálního modelu;
20. zdůrazňuje, že vzhledem k měnícím se pracovním podmínkám jsou víc než kdy jindy důležité získávání dovedností prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy a přístup k celoživotnímu učení a že dovednosti musejí odpovídat potřebám trhu práce;
21. pevně věří, že demokratickou legitimitu HMU bude možné posílit, budou-li evropští občané přesvědčeni o tom, že v ní je hájena zásada sociálního pokroku a rovnosti příležitostí, a zaměstnanost a sociální normy tudíž nejsou považovány za okrajové aspekty procesu makroekonomických změn;
22. naléhavě žádá, aby bylo v rámci evropského pilíře sociálních práv zajištěno, že budou místní a regionální orgány podporovány v úsilí o provádění vhodných opatření v oblasti zaměstnanosti a v sociální oblasti, včetně podpory a budování kapacit za účelem vypracování opatření v oblasti rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem, jak se uvádí v nedávno předloženém návrhu Evropské komise. Pro tento účel je nezbytné věnovat pozornost místním a regionálním problémům v těchto oblastech a usnadnit výměnu osvědčených postupů na místní a regionální úrovni;
23. poukazuje na to, že Evropa se potýká s obrovskými sociálními problémy a mezi jednotlivými evropskými regiony panují výrazné hospodářské a demografické rozdíly, kdy mnozí mladí lidé čelí četným potížím, jako je například nesoulad vzdělávacího systému s potřebami trhu, problémy s nalezením zaměstnání, překážky bránící mobilitě – zejména u mladých lidí žijících v malých komunitách v okrajových, nejdálčenějších, ostrovních či venkovských oblastech –, nucená mobilita či společenská izolace. Neexistuje tudíž univerzální politické řešení a každé politické opatření, ať už z veřejné či ze soukromé iniciativy, musí přihlížet k místním a regionálním zvláštnostem (například v případě regionů potýkajících se s demografickými problémy a/nebo s odlivem mozků) a současně mladým lidem zajistit minimální sociální, hospodářské a vzdělávací příležitosti. Současně VR vzhledem k přetrvávající vysoké míře nezaměstnanosti mladých lidí připomíná, že je důležité rozšířit přínosy systému záruk pro mladé lidi do věku 30 let (nikoli pouze do 25 let) ⁽⁶⁾;
24. zdůrazňuje, že v evropském pilíři sociálních práv by měla mít prvořadý význam potřeba zajištění všeobecného přístupu ke kvalitním systémům sociálního zabezpečení a k veřejným službám, přičemž se musí plně respektovat pravomoci členských států v této oblasti;
25. vyzdvihuje úlohu, již hrají místní a regionální orgány při prosazování pružné organizace práce a při vytváření spravedlivých pracovních podmínek na pracovišti v konzultaci se zaměstnanci a odborovými svazy a v souladu se zásadami rovnosti a respektování;
26. doporučuje Komisi, aby zvažila možnost zavedení pobídkových mechanismů pro ty země HMU, jež uskutečňují reformy za účelem dosažení sociálních cílů strategie Evropa 2020 a snížení sociální nerovnováhy;
27. vyzývá Komisi, aby podpořila členské státy v jejich úsilí o modernizaci systémů sociální ochrany v rámci evropského semestru. Dále očekává, že Komise navrhne fiskální kapacitu pro eurozónu, která bude otevřena všem členským státům a která by rovněž umožnila evropskou koordinaci proticyklických politik;
28. připomíná, že dlouhodobá nezaměstnanost může vytvořit bludný kruh, který vede ke snížení možnosti nalezení zaměstnání a potenciálu výdělku, ke ztrátě dovedností a k doživotně vyššímu riziku chudoby a sociálního vyloučení;
29. upozorňuje na to, že v souvislosti se stárnutím evropského obyvatelstva vzniknou na trzích práce v řadě členských států mezery. Jedním ze způsobů, jak vyřešit tento problém, jsou mobilní pracovníci. Sdílí názor Komise, že počet mobilních pracovníků v Evropě je ještě stále příliš nízký na to, aby se dalo hovořit o skutečném evropském trhu práce. Je proto nezbytné, aby byly rychlým, jednoduchým a spolehlivým způsobem uznávány kvalifikace mobilních odborných pracovníků v EU ⁽⁷⁾;

⁽⁶⁾ CDR789-2013.

⁽⁷⁾ Modernizace směrnice o uznávání odborných kvalifikací (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU) (Úř. věst L 354, 28.12.2013, s. 132).

30. zdůrazňuje, že starší občané patří k těm skupinám obyvatelstva, jimž nejspíše hrozí chudoba a sociální vyloučení. Ve většině členských států se to týká především lidí, kteří žijí v okrajových venkovských oblastech nebo ve znevýhodněných městských oblastech. Kromě toho jsou starší lidé často ti, kdo i nadále žijí ve vylidněných či dokonce zanikajících komunitách;

31. jak je uvedeno ve stanovisku Výboru regionů „Reakce EU na demografickou výzvu“, je třeba vytvořit účinnější a účelnější veřejné služby a zavést nové systémy zlepšování kvality života a tělesné, duševní a sociální pohody všech občanů. Je třeba využít příležitostí, které nabízí demografická změna a k nimž patří i pracovní příležitosti, jež souvisejí se službami pro starší osoby v rámci „stříbrné ekonomiky“ (fyzické a digitální služby, služby pro zdravý životní styl atd.). Přístup k těmto službám je jedním z jejich základních práv;

32. upozorňuje na to, že Evropané žijí déle, v důsledku čehož se značně zvýší náklady na zdravotní a sociální péči, které budou v roce 2050 činit zhruba 9 % HDP EU. V tomto ohledu mohou IKT významně přispět k zachování nákladově efektivní a kvalitní zdravotní a sociální péče, neboť umožňují lidem všech věkových kategorií, aby se lépe starali o své zdraví a kvalitu svého života, ať už pobývají kdekoliv;

33. připomíná, že investice do IKT představují pro regiony a města základní nástroj, který mohou využít ve své snaze reagovat na problém stárnutí populace. Tyto investice mohou zlepšit kvalitu života, podpořit sociální začlenění, umožnit starším lidem informovat se o novém vývoji na evropské či vnitrostátní úrovni a sdílet nabyté zkušenosti a dovednosti s cílem přispět k rozvoji společnosti, a také posílit konkurenceschopnost a růst na místní a regionální úrovni díky novým produktům a službám.

Konkrétní návrhy na pozměnění přílohy

34. V zásadě 2 a) (kapitola I) je za větu „Je třeba zaručit rovné zacházení ... nejistých pracovních poměrů či pracovních poměrů na dobu určitou“ třeba vložit „mimo jiné tím, že bude přístup k unijním finančním prostředkům ve větší míře podmíněn dodržováním ustanovení pracovních smluv ze strany podniků, aby se tak zamezilo riziku sociálního dumpingu“.

35. Zásada 2 b) (kapitola I) by měla znít takto: „Pružné pracovní podmínky mohou být branou na trh práce a zachovávat schopnost zaměstnanců rychle reagovat na změny v poptávce. Je-li to však možné, měl by být zajištěn přechod na smlouvy na dobu neurčitou.“

36. První věta v zásadě 7 c) (kapitola II) by měla znít takto: „Propuštění pracovníka, který úspěšně absolvoval zkušební dobu, musí být odůvodněné, předchází mu přiměřená výpovědní lhůta, která je stanovena na vnitrostátní úrovni, je spojeno s odpovídající náhradou, pokud bylo propuštění neoprávněné, a pracovník má přístup k rychlému a účinnému odvolání v rámci nestranného systému řešení sporů.“

37. První věta v zásadě 8 a) (kapitola II) by měla znít takto: „Zaměstnání má být spravedlivě odměněno a umožňovat dostatečnou životní úroveň. Mzdu a popřípadě minimální mzdu si každý členský stát stanovuje transparentním a předvídatelným mechanismem prostřednictvím zákonů nebo kolektivního vyjednávání a v každém případě při plném respektování svých tradic a postupů. Mzdy jsou stanovovány takovým způsobem, který zaručí přístup k zaměstnání a motivaci hledat si práci, a vyvíjejí se v souladu s produktivitou.“

38. Zásada 11 a) (kapitola III) by měla znít takto: „Sociální dávky a sociální služby se v co nejširší míře integrují, alespoň v nejbližších oblastech, přičemž budou hrát důležitější úlohu místní orgány, aby se posílila konzistentnost a účinnost těchto opatření a podpořilo sociální začleňování a začleňování na trh práce.“

39. První věta v zásadě 12 a) (kapitola III) by měla znít takto: „Každý člověk má mít včasný přístup ke kvalitní preventivní a léčebné péči a péči o seniory nebo o závislé osoby; potřeba zdravotní péče a péče o seniory nesmí vést k chudobě nebo finanční tísní.“

40. První věta v zásadě 12 c) (kapitola III) by měla znít takto: „Bez ohledu na typ smlouvy mají všichni pracovníci získat během nemoci placenou nemocenskou v přiměřené výši v závislosti na tom, jaké nároky daný pracovník ve vnitrostátním systému sociálního zabezpečení již získal; podpoří se účast osob samostatně výdělečně činných v systémech pojištění.“ Vyplácení nemocenských dávek během nemoci nelze stanovit, aniž by se přihlédlo k ostatním pravidlům sociálního zabezpečení daného členského státu. Jinak by to vedlo k uplatňování nároků na sociální zabezpečení bez vlastního přispění příjemce, což by zase bylo v rozporu se zásadou subsidiarity.

41. První věta v zásadě 13 a) (kapitola III) by měla znít takto: „... například vhodným započítáním období věnovaných péči, po jejichž dobu mají pracovníci nárok na pokračující vyplácení mzdy nebo na vyplácení náhrady za ušlé příjmy, v závislosti na tom, jaké nároky daný pracovník v systému sociálního zabezpečení již získal. Podle specifické situace v jednotlivých státech se podpoří účast osob samostatně výdělečně činných v důchodových systémech.“

42. Zásada 15 a) (kapitola III) by měla znít takto: „Všem, kteří nemají k dispozici dostatek prostředků zaručujících dostatečnou životní úroveň, se má v souladu s vnitrostátními postupy zajistit minimální zabezpečení ve vhodné výši. U osob, které jsou v produktivním věku a jsou práce schopné, je poskytnutí tohoto státem zaručeného životního minima spojeno s povinnou součinností, například v podobě zapojení do aktivních podpůrných opatření za účelem (opětovného) začlenění na trh práce. Pobírání tohoto zabezpečení by nemělo bránit získání zaměstnání.“

43. Zásada 18 b) (kapitola III) by měla znít takto: „V rané fázi se přijmou opatření a preventivní strategie zaměřené na řešení chudoby dětí, včetně specifických opatření na posílení účasti dětí ze znevýhodněného prostředí. Za tímto účelem se upraví systémy ochrany s důrazem na ochranu dětí a rodin s malými dětmi.“

44. Zásada 19 a) (kapitola III) by měla znít takto: „Znevýhodněným či sociálně slabším osobám, včetně bezdomovců, a osobám, které bydlí v podmínkách ohrožujících jejich zdraví, v nevhodných podmínkách či v přelidněných bytech, se přednostně poskytne přístup k sociálnímu bydlení nebo pomoc při zajištění bydlení. Je třeba odstranit nevhovující sociální bydlení. Zranitelným osobám, kterým nebylo poskytnuto náhradní bydlení, se zajistí ochrana před vystěhováním.“ 1) Jak se uvádí v předchozích stanoviscích, navrhuje VR rozšířit definici sociálního bydlení s cílem zohlednit diskreční pravomoc členských států při pořizování, poskytování, financování a organizování výstavby sociálního bydlení, zaručit demokratickou svobodu rozhodování a položit důraz na právo na odpovídající a cenově dostupné bydlení, neboť stávající trhy s bydlením nejsou schopny uspokojit potřeby v oblasti bydlení. 2) Pokud jde o vystěhovávání, nemělo by být zakázáno jako takové, protože by se jednalo o porušení vlastnického práva a zásady subsidiarity. Ochrana před vystěhováním by proto měla být omezena na zranitelné osoby a měla by být doplněna o požadavek na poskytnutí náhradního bydlení. 3) Na podporu přístupu domácností s nízkými a středně vysokými příjmy k vlastnímu bydlení by – jak se uvádí i v Listině základních práv EU – neměl existovat právní nárok, především z toho důvodu, že její hospodářská a sociální opodstatněnost závisí na globálních, vnitrostátních, regionálních a místních souvislostech a na politických prioritách, které jsou v souladu se zásadou subsidiarity určovány na vnitrostátní, resp. na regionální či místní úrovni.

45. Zásada 20 a) (kapitola III) by měla znít takto: „Všem lidem se zajistí přístup k cenově dostupným službám obecného hospodářského zájmu, mimo jiné k službám elektronických komunikací, energií, dopravě a finančním službám. Jsou podporována opatření, která usnadňují přístup k těmto službám.“ Pojem „základních služeb“ není na rozdíl od služeb obecného hospodářského zájmu (viz též článek 36 Listiny základních práv EU) součástí evropského primárního ani sekundárního práva. Mimoto by měl být podporován přístup k těmto službám obecně, nikoli pouze pro lidi v tísní.

V Bruselu dne 11. října 2016.

předseda
Evropského výboru regionů

Markku MARKKULA
